

Katarzyna Barańska

Uniwersytet Jagielloński

Wydział Zarządzania i Komunikacji Społecznej

Instytut Kultury

Słowo od Redakcji

Szanowni Państwo,

tegoroczny numer ZWAM stanowi swoistą *silva rerum*, dzięki czemu możemy mieć nadzieję, że wszyscy czytelnicy znajdą w nim coś dla siebie. Wydaje się, że w gronie odbiorców naszego czasopisma truizmem jest stwierdzenie, iż muzea wyznaczają przestrzeń, w obrębie której można uprawiać wszelkie rodzaje aktywności: od budowania kolekcji, poprzez jej przechowywanie i konserwowanie, po rozmaite formy upowszechniania zbiorów. W czasie tegorocznej konferencji ICOM została ostatecznie zatwierdzona zmodyfikowana definicja muzeum i z satysfakcją możemy stwierdzić, że także ZWAM wypełnia te zadania.

Muzeum jest instytucją permanentną, działającą nie dla zysku, służącą społeczeństwu, która bada, gromadzi, konserwuje, interpretuje i prezentuje dziedzictwo materialne i niematerialne. Otwarte dla publiczności, dostępne i integracyjne muzea wspierają różnorodność i zrównoważony rozwój. Działają i komunikują się według zasad etyki, profesjonalnie i przy udziale społeczności, oferując różnorodne doświadczenia dla edukacji, przyjemności, refleksji i dzielenia się wiedzą (tłum. Redakcja).

A museum is a not-for-profit, permanent institution in the service of society that researches, collects, conserves, interprets and exhibits tangible and intangible heritage. Open to the public, accessible and

inclusive, museums foster diversity and sustainability. They operate and communicate ethically, professionally and with the participation of communities, offering varied experiences for education, enjoyment, reflection and knowledge sharing. (<https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>)

Dziękujemy wszystkim Autorom, którzy zechcieli opublikować swoje teksty w naszym piśmie. Szczególnie chcemy podziękować za artykuły powstałe jako pokłosie konferencji „Zabytki w kontekstach kultury”, która odbyła się w Łodzi w maju 2021 roku. Uczestnictwo w dyskusjach łączących świat teoretyków muzealnictwa z jego praktykami jest według nas jedną z tych aktywności, którą możemy i chcemy realizować, także poprzez publikowanie artykułów i sprawozdań, które są ich efektem.

Najważniejszą jednak częścią najnowszego numeru ZWAM jest według nas ta, która pierwotnie miała być zamieszczona w naszym stałym dziale „Muzeum reagujące”.

Kiedy rozpoczynaliśmy pracę nad przygotowaniem dziewiątego tomu ZWAM, a było to późnym latem/wczesną jesienią 2021 roku, zaledwie kilka tygodni wcześniej wygasły protesty w związku ze sfałszowanymi wyborami prezydenckimi na Białorusi. Wobec fali represji, które dotknęły społeczeństwo białoruskie, chcieliśmy, by tematem głównym tego działu stał się konflikt. W zaproszeniu do publikowania w naszym numerze temat ten sformułowaliśmy następująco:

W bieżącym numerze Dział „Muzeum Reagujące” chcielibyśmy poświęcić analizom tego, jaki wpływ na muzealnictwo mają konflikty (przede wszystkim wojenne, ale także te, które nie prowadzą bezpośrednio do wybuchu wojny), zarówno bezpośrednio w nie uderzając, wpływając na ich działalność, jak i stanowiąc tematykę podejmowanych działań muzealnych (badania, kolekcje, upowszechnianie).

Rozsyłając to zaproszenie nie przeczuwaliśmy skali wydarzeń, które dopiero miały nadejść, czyli kryzysu humanitarnego i ataków na granicy polsko-białoruskiej czy wojny w Ukrainie. Praca nad Działem „Muzealnictwa wszystkich krajów...” (mamy nadzieję, że naświetlenie sytuacji muzeów w różnych obszarach stanie się stałym działem naszego pisma) głównie skupiła się wokół muzealnictwa białoruskiego w wymiarze, który był i jest możliwy do przyjęcia wobec wzrastającego terroru Aleksandra Łukaszenki. Niektórzy

potencjalni autorzy, których chcieliśmy zaprosić do współpracy, odmówili ze względu na istniejące zagrożenia. Nie udało się również pozyskanie tekstów wstępnie obiecanych nam przez osoby z kręgów emigracyjnych i dyplomatycznych; wszelkie rozmowy w tym zakresie ustały po 24 lutego 2022. Niemniej wydaje nam się, że pozyskane teksty dotyczące muzealnictwa na Białorusi przedstawiają ostatecznie obraz rozmaitych aspektów funkcjonowania tamtejszych muzeów. Szczególne podziękowania za ten fragment najnowszego numeru należą się naszej koleżance redakcyjnej, Katarzynie Waszczyńskiej, oraz Tatsianie Marmysh, które przetłumaczyły tekst na język polski, a także Dorocie Leśniewskiej, która podjęła się redakcji tych tłumaczeń.

Szanowni Państwo,

sytuacja polityczna u naszych sąsiadów, wojna w Ukrainie, napływ uchodźców do naszego kraju, a także sytuacja ekonomiczna w wymiarze globalnym, która zaistniała w związku z atakiem putinowskiej Rosji, sankcjami gospodarczymi, politycznymi, a także kulturalnymi dotyka nas wszystkich. Wojna i działania na rzecz uchodźców ze strefy objętej konfliktem stają się tematem numer jeden aktywności wielu muzeów w Polsce. Nie można jednak przedstawić pełnego obrazu zniszczeń wojennych i reakcji kolegów muzealników z całego świata, ponieważ wojna wciąż trwa i zaiste trudno byłoby uzyskać odpowiedni dystans, by w pełni opisać jej skutki i sformułować propozycje rozwiązań w obiektywnych, naukowych artykułach. Wiemy, że muzea padają ofiarą działań wojennych, czego mamy liczne dowody z Ukrainy, a zarazem jesteśmy przekonani o niezbedności ich odbudowy (oby jak najprędzej). Warto przypomnieć, że muzea wypełniają obowiązki związane z misją kulturotwórczą, która jest wszak wpisana w ich istnienie od samego początku funkcjonowania muzeów jako instytucji publicznych. Już teraz zapraszamy do pisania na temat tego, jaką rolę mogą i powinny pełnić muzea w tak burzliwym otoczeniu; także: czy zdarzało im się pełnić takie funkcje? Czy powinny żywo i natychmiast reagować na to, co dzieje się wokół, czy też raczej powinny pozostać oazami spokoju i pewności, kotwicami tożsamości i skarbnicami wartości, przetrwać zawieruchy współczesności? A może w ogóle czas muzeów przeminął i stają się one zbędnym balastem w życiu publicznym? Pytania o rolę/funkcję/

znaczenie muzeów można mnożyć i należy poszukiwać odpowiedzi na nawet najbardziej prowokujące pytania. Mamy nadzieję, że bieżący numer będzie dla Państwa inspirujący oraz że zaowocuje to nadsyłanymi tekstami do kolejnego, jubileuszowego numeru „Zbioru Wiadomości do Antropologii Muzealnej”.

W imieniu Redakcji,
Katarzyna Barańska, redaktor naczelna